

20/9642 - Hørings svar fra Trondheim kommune på Høring - NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten - via regjeringen.no

Vårt saksnummer: 20/9642

Høring: Høring - NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten

Levert: 08.03.2021 13:59:14

Svar type:

Gruppering av høringsinstanser: Kommune

Avsender: Trondheim kommune

Kontaktperson: Elen Cecilie Isdahl

Kontakt e-post: eci@trondheim.kommune.no

1. Utvalget tilrår at det offentlige har en mer prinsipiell tilnærming til bruk av private til å levere offentlig finansierte velferdstjenester enn det beslutningene historisk sett har vært preget av. Utvalget tilrår at det settes som mål for eventuell bruk av private aktører at det kan medføre en mer effektiv bruk av samfunnets ressurser. Trondheim kommune mener dette må skje uten at det går ut over de ansattes lønns-, arbeids- eller pensjonsvilkår. Det innebærer at private leverandører kan brukes der de kan levere velferdstjenester med den kvaliteten som kreves i regelverk eller kontrakt, til en lavere samlet kostnad, inklusive styringskostnader, enn om det offentlige leverer selv - med tilsvarende lønns- og arbeidsvilkår.

Trondheim kommune mener at offentlige midler til kjøp av tjenester fra private og ikke-kommersielle virksomheter bør gå til kostnadseffektiv tjenesteproduksjon av høy kvalitet. Trondheim kommune mener at bruk av private aktører ikke utelukkende må begrunnes i kostnad, men også i ønske om variasjon med hensyn til mangfold og kvalitet på tjenesteleveranser. Trondheim kommune ønsker ikke at rent kommersielle aktører skal være en del av den normale tjenesteproduksjonen.

2. Trondheim kommune støtter utvalgets tilråding om at det må stilles krav om større grad av transparens for virksomheter som får en stor del av sine inntekter fra det offentlige når det gjelder eierskap, organisering og økonomi, og at det etableres et offentlig tilgjengelig register over alle private virksomheter, inklusive ideelle virksomheter, som leverer offentlig finansierte velferdstjenester.

3. Flertallet i utvalget vil ikke gi en generell anbefaling om å stille krav til

organisering av deler av virksomheten i egne selskaper, begrunnet i at dette vil medføre betydelige kostnader for leverandørene av velferdstjenester. Flertallet mener at mindre kostnadskrevende alternativer som regnskapsmessig skille bør vurderes. Trondheim kommune støtter utvalgets mindretall som mener at alle selskaper som leverer offentlige finansierte velferdstjenester bør organiseres i egne rettssubjekter hvor det ikke er tillatt å drive annen virksomhet enn offentlig finansierte velferdstjenester. Dette vil bidra til å redusere risikoen for at offentlige tilskudd blir brukt til andre formål og gjøre det lettere å føre kontroll med bruken av fellesskapets midler.

4. Flertallet i utvalget anbefaler ikke å innføre begrensninger i uttak av utbytte og konsernbidrag ut over den reguleringen som allerede finnes. Dette begrunnes delvis med at regulering vil kunne gi færre private leverandører og svekke mangfold og innovasjon. I tillegg mener flertallet at det vil være svært krevende å utforme en effektiv begrensning av utbytte og konsernbidrag, hvor en også unngår at midler tas ut på andre måter. Trondheim kommune deler synet til utvalgets mindretall om at det bør innføres strengere krav til uttak av midler fra private barnehager, dersom en omlegging av finansieringssystemet ikke lar seg gjennomføre. Det bør i den forbindelse vurderes om det er bestemmelser i friskoleloven som kan tas inn i regelverket for private barnehager, f.eks. knyttet til salg og avvikling av virksomheter.

5. Trondheim kommune støtter at det gjennomføres mer forskning på sammenhengene mellom kvalitet og ressursbruk innenfor alle velferdstjenestene. Særlig viktig vil det være å få etablert mer kunnskap som gjør det mulig å sammenligne effektiviteten hos produsenter med ulikt eierskap og organisering. Likeså bør det etableres et større kunnskapsgrunnlag om hva som motiverer brukernes adferd innenfor tjenester med brukervalg. Vi trenger også å vite mer om forskjellene i de ansattes arbeidsvilkår, herunder pensjon, i de ulike organisasjonsmodellene.

6. Trondheim kommune støtter utvalgets tilråding om at det iverksettes særlig tiltak for å øke bestillerkompetansen hos statlige og kommunale oppdragsgivere når velferdstjenester anskaffes gjennom kontrakt. Dette innebærer utforming av tilpassede veiledninger om gode konkurransegrunnlag og kontrakter, og om kontraktsoppfølging. I tillegg er det behov for å utarbeide maler og standardkontrakter for ulike typer velferdstjenester. Trondheim kommune støtter også at det utarbeides mer og bedre veiledning om brukerinvolvering og bruk av medarbeiderundersøkelser, kontraktslengde og kompetansekrav. Trondheim kommune mener også at slike veiledere bør drøfte anskaffelsesrettslige og støtterettslige utfordringer, herunder private ideelle og kommersielle aktørers bruk av kommunens innkjøpsavtaler. Det er ønskelig at de ansatte og deres tillitsvalgte involveres i inngåelser og

oppfølging av kontrakter med private aktører.

7. Trondheim kommune støtter utvalgets hovedanbefaling om å gi kommunen mer frihet til å bestemme finansieringen av private barnehager, enten ved en anskaffelsesmodell eller en tilskuddsbasert finansieringsmodell. En slik endring vil gi kommunene mulighet til å ta lokalpolitiske valg om hvilke typer private barnehager (eierskap, organisering, størrelse) kommunen vil finansiere og i hvilket omfang. Dette vil også gi kommunen helhetlig styring over kapasitet og økonomi i det samlede barnehagetilbudet.

Forslaget om å oppheve dagens nasjonale regler og innføre lokalt vedtatte finansieringsmodeller vil medføre betydelige endringer, og økonomiske og praktiske konsekvenser for kommunene og de private barnehager må utredes grundig. Trondheim kommune er enig at en kontraktsbasert finansieringsmodell passer best i større kommuner, eller hvor flere mindre kommuner går sammen i et interkommunalt samarbeid. Uavhengig av finansieringsmodell mener Trondheim kommune at det må være en forutsetning at barn i kommunale, ideelle og kommersielle private barnehager får et likeverdig barnehagetilbud.

8. Dersom framtidig finansieringsform for private barnehager fortsatt skal være basert på tilskudd etter nasjonale regler, mener Trondheim kommune at regjeringen må sørge for en helhetlig gjennomgang av dagens tilskuddsbaserte finansieringsmodell. Både av hensyn til de private barnehagene og til kommunene er det viktig at større endringer følges opp helhetlig og samtidig i lov eller forskrift.

9. Dersom framtidig finansieringsform for private barnehager fortsatt skal være basert på tilskudd etter nasjonale regler, er Trondheim kommune enig i utvalgets vurdering av at varigheten av tilskuddsfinansiering bør presiseres i lov eller forskrift. Dette vil gi kommunen som barnehagemyndighet et nødvendig virkemiddel for å styrke kommunens helhetlige styring av barnehagesektoren. Forslaget om tilskuddsfinansiering for ett år av gangen er imidlertid lite forutsigbart for de private barnehagene, barn, foreldre og ansatte. Derfor bør ei noe lengre tidsbegrensning vurderes.

10. Dersom framtidig finansieringsform for private barnehager fortsatt skal være basert på tilskudd etter nasjonale regler, mener Trondheim kommune at Kunnskapsdepartementet må gjenoppta arbeidet med å utrede en tilskuddsmodell som tar hensyn til smådriftsulemper i små barnehager og stordriftsfordeler i store barnehager, og samtidig legger til rette for effektiv drift.

11. Dersom framtidig finansieringsform for private barnehager fortsatt skal være basert på tilskudd etter nasjonale regler, er Trondheim kommune enig i utvalgets vurdering av at det er behov for endringer i kapitaltilskuddet. For en del private barnehager oppleves dagens kapitaltilskudd lite treffsikkert

fordi det er knyttet til barnehagens godkjenningsår. Trondheim kommune er også enig i at dagens utvikling med utskilling av eiendommene i egne selskaper som eies av andre virksomheter enn de som er ansvarlige for driften, tilsier at endringer i kapitaltilskuddet bør utredes.

12. Private barnehager har i dagens barnehagelov ikke plikt til å prioritere opptak av barn med rett til barnehageplass. Dette reduserer kommunenes helhetlige styring over kapasitet og økonomi i barnehagesektoren. Dersom framtidig finansieringsform for private barnehager fortsatt skal være basert på tilskudd etter nasjonale regler, mener Trondheim kommune at det må lovfestes at også private barnehager, på samme måte som kommunale barnehager, må prioritere barn med lovfestet rett til barnehageplass i barnehageopptaket.

13. Trondheim kommune har lang erfaring med bruk av både private og kommersielle aktører i gjennomføring og drift av ulike hjelpetiltak i barnevernet. Slikt samarbeid er særlig viktig for å nå frem med forebyggende tiltak til barn og familier, og bygge ned tersklene mot barneverntjenesten. Slikt samarbeid bør bygge på samarbeidsavtaler eller avtaler om tjenestekjøp etter offentlig anskaffelse, der det stilles tydelige krav til faglig standard, kompetanse og økonomiske forhold. Det må også avtales oppfølging av status og måloppnåelse mellom avtalepartene. Private aktører blir i liten grad brukt i tiltak som ligger innenfor barnevernets myndighetsutøvelse. Det er avgjørende at de private aktørene opererer innenfor rammene som er bestemt kommunens innkjøpsreglement og arbeidsgiverpolitikk, og respekterer tarifferte vilkår i de respektive bransjene.

14. Trondheim kommune er kritisk til bruk av private aktører til å bistå med oppgaver som ligger innenfor barnevernets myndighetsutøvelse. Hensynet til rettssikkerhet for barn og familier tilsier at samarbeidet må avgrenses mot tiltak som innebærer utøvelse/anvendelse av myndighet eller rettsmidler. Dette omfatter mellom annet rene omsorgssaker, akuttsaker og hjelpetiltak som er pålagt av barneverntjenesten.

15. Trondheim kommune er enig i utvalgets forslag om at velferdsleverandører som mottar offentlige tilskudd blir pliktig å følge relevante landsomfattende tariffavtaler inklusive pensjonsrettigheter. Kommunedirektøren er videre enig at det offentlige bruker sin innkjøpsmakt til å kontraktsfeste at det brukerrettede arbeidet i kontrakter utføres av fast ansatte arbeidstakere (ikke selvstendig næringsdrivende), og at det utarbeides en mer utfyllende og praktisk rettet veileder til medleverforskriften som regulerer arbeid ved institusjoner hvor det er nødvendig at arbeidstaker oppholder seg i lengre sammenhengende perioder for å ivareta institusjonens særlige omsorgs- eller behandlingsoppgaver (medleverordninger).

16. Utvalget kommer ikke med noen tilrådinger spesielt for friskolesektoren.

Trondheim kommune mener at dagens system rundt friskolene bør videreføres. Friskoler utgjør en liten del av grunnskoletilbudet og er strengt regulert i lovverk. Det er lav lønnsomhet blant friskolene, og det er ikke mulig å ta ut utbytte for eiere. Dagens system vurderes som godt og anbefales videreført. Trondheim kommune mener at utbytteforbudet i friskoleloven også bør innarbeides i barnehageloven.

17. Trondheim kommune har lang erfaring med å bruke private ideelle og kommersielle aktører innenfor helse- og omsorgstjenestene. Bruk av denne typen leverandører har stort sett skjedd gjennom strategiske valg eller gjennom lang historikk og tradisjon. Det har vært fokus på å oppnå lik kvalitet, like tjenester og like arbeidsvilkår. Et eksempel på dette, er drift av de private sykehjemmene i kommunen der kommunen likebehandler private og kommunale sykehjem.

Saksprotokoll - Høring - NOU 2020_13 Private aktører i velferdsstaten.pdf
(462,51 KB)

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.